

Flygtningenævnets baggrundsmateriale

Bilagsnr.:	426
Land:	Iran
Kilde:	Dansk Flygtningehjælp
Titel:	Landeprofil. Iran
Udgivet:	1. oktober 2010
Optaget på baggrundsmaterialet:	24. november 2010

IRAN

Senest opdateret: Oktober 2010 af Bettina Chu
og Stinne Østergaard Poulsen (dansk asylpraksis)

Map No. 3801 Rev. 1 UNITED NATIONS
January 2004

Department of Peacekeeping Operations
Cartographic Section

1.	BAGGRUND	4
2.	DEN SENESTE POLITISKE UDVIKLING	5
2.1	Præsidentvalget i juni 2009	5
3	MENNESKERETTIGHEDSSITUATIONEN	5
3.1	Generelt	5
3.2	Demonstrationer i forbindelse med præsidentvalget	6
3.3	Andre demonstrationer i efteråret og vinteren 2009	6
3.4	Myndighedsudøvelse - Sikkerhedsapparatet	7
3.4.1	Revolutionsgardisterne – Pasdaran	7
3.4.2	Basij	7
3.4.3	Ansar-e Hezbollah	8
3.5	Retssystemet	8
3.6	Tortur	8
3.7	Dødsstraf	9
3.8	Religiøse mindretal	10
3.8.1	Jøder	10
3.8.2	Kristne	11
3.8.3	Baha'i	11
3.8.4	Sufier	12
3.8.5	Konvertitter	13
3.9	Etniske minoriteter	13
3.9.1	Azerier	14
3.9.2	Kurdere	14
3.9.3	Arabere	15
3.9.4	Baluchere	16

3.10	Ytrings- og pressefrihed	16
3.11	Menneskerettighedsforkæmpere	17
3.12	Kvinder	18
3.13	Æresdrab	19
3.14	Utroskab	20
3.15	Homoseksuelle	20
3.16	Politisk opposition	21
3.16.1	Mojahedin-e Khalq Organisation – MEK/MKO (også kendt som People’s Mojahedin Organisation of Iran (PMOI)	22
3.16.2	Kurdish Democratic Party of Iran (KDPI)	22
3.16.3	Komala	23
3.16.4	Kurdistan Independent Life Party (PJAK)	23
3.16.5	Jondallah eller People’s Resistant Movement of Iran (PRMI)	23
3.16.6	Studerterdemonstrationer	24
3.17	Ulovlig udrejse – Dom fra den Europæiske Menneskerettighedsdomstol	24
4.	DANSK ASYLPRAKSIS	25
4.1	Politisk aktivitet	26
4.2	Religion	27
4.3	Kønsrelateret forfølgelse	28
4.4	Fair Trial	28
4.5.	Afslag	29
4.6.	Udsendelse af afviste asylsøgere	29
5	VIGTIGSTE KILDER	29

1. Baggrund

Iran ligger i det sydvestlige Asien og er omgivet af nabolandene Irak, Tyrkiet, Armenien, Aserbajdsjan, Turkmenistan, Afghanistan og Pakistan. Landet er ca. 1,6 millioner km² stort og har en befolkning på ca. 74,2 millioner¹.

Den iranske islamiske republik blev oprettet i 1979, efter at Iran havde været et monarki under ledelse af en shah. Efter en langvarig periode med stabilitet blev den økonomiske situation i 1977 forværret, og oppositionen mod shahen begyndte at vokse betydeligt. Oppositionen bestod blandt andet af venstreorienterede, liberale og islamiske aktivister, og de stærkeste viste sig snart at være støtter til Ayatollah Ruhollah Khomeini, som på daværende tidspunkt var i eksil i Paris. Efter en periode med strejker og demonstrationer blev shahen tvunget til at forlade Iran i januar 1979, og Khomeini kom til landet umiddelbart efter. Iran blev efterfølgende erklæret for en islamisk stat.

Khomeini blev udnævnt til faghih, religiøs overhoved, og Ali Khamenei blev valgt til præsident i oktober 1979. Efter Khomeinis død i 1989 blev Khamenei udnævnt til faghih.

Fra 1997 til 2005 var Mohammed Khatami præsident. Khatami blev hovedsageligt valgt af unge, kvinder og middelklassen på et reformprogram om etablering af politiske partier, indførelse af retsstatsprincipper og en socialt orienteret politik.

Iran har gennem de seneste år været præget af kamp mellem de reformvenlige kræfter og de religiøse konservative. Reformisterne havde indtil parlamentsvalget i februar 2004 flertal i parlamentet, mens de konservative hele tiden har kontrolleret magtapparatet gennem Vogternes Råd (Guardian Council)², der overvåger al lovgivnings overensstemmelse med islamiske og forfatningsmæssige principper. Resultatet har været, at de reformer, som Khatami lovede, kun i begrænset omfang er blevet gennemført. Dette har medført stor frustration og modløshed i befolkningen. I forbindelse med parlamentsvalget i 2004 nedlagde Vogternes Råd forbud mod et betydeligt antal af de reformvenlige kandidater, og resultatet af valget blev en stor sejr til de konservative.

I juni 2005 blev den stærkt konservative Mahmoud Ahmadinejad valgt som Khatamis efterfølger. Ahmadinejad, der har en fortid som borgmester i Teheran, kommer fra en dybt religiøs arbejderfamilie. Hans tilhængere er at finde blandt landbefolkningen, den fattige bybefolkning og de religiøse konservative. Hvor de reform-orienterede kandidater fokuserede på menneskerettigheder, demokrati og social liberalisering koncentrerede Ahmadinejads valgkamp sig først og fremmest om bekæmpelse af fattigdom, arbejdsløshed og korruption. I et land præget af stor arbejdsløshed og inflation blev han fremstillet og af mange opfattet som en folkets mand, der forstod sig på iranernes hverdagsproblemer.

Da der i marts 2008 blev afholdt valgt til parlamentet, fik de konservative 69 % af de 290 pladser i parlamentet. Mange reformvenlige kandidater fik ikke lov at stille op til valget, og stemmeprocenten ved anden runde af valget var nede på 25.

¹ Tal for 2009 fra UNPFAs landeprofil på Iran: <http://iran.unfpa.org/Country%20Profile.asp>

² Vogternes Råd er det øverste lovgivningsmæssige organ i Iran. Der er ikke valg til rådet, som består af seks konservative teologer, udpeget af Irans "Øverste Leder" og seks jurister, udpeget af retsvæsenet og godkendt af parlamentet. Rådet har blandt andet beføjelse til at nedlægge veto mod ethvert lovforslag, som det anser for at være uforeneligt med forfatningen og islamisk lov, og skal godkende kandidater til parlamentsvalget.

2 Den seneste politiske udvikling

2.1 Præsidentvalget i juni 2009

Den 12. juni 2009 blev der afholdt præsidentvalg for 10. gang i Irans historie. Flere end 450 kandidater søgte om tilladelse til at opstille til valget, men kun fire kandidater blev godkendt af Vogternes Råd. Den mest fremtrædende modkandidat til den siddende præsident Mahmoud Ahmadinejad var oppositionslederen Mir-Hossein Mousavi (tidligere premierminister i perioden 1981-1989) fra Det Islamiske Republikanske Parti.

Ifølge det officielle valgresultat opnåede Mahmoud Ahmadinejad 62,6 % af stemmerne, mens Mir-Hossein Mousavi fik 33,8 %. Umiddelbart efter offentliggørelsen af dette resultat startede en spontan folkelig reaktion i Teheran mod det, som af nogle opfattedes som et manipuleret og fejlagtigt valgresultat. De massive demonstrationer i ugerne efter valget blev støttet af den tabende kandidat Mir-Hossein Mousavi og til dels af den tidligere præsident Mohammed Khatami, som satte spørgsmålstegn ved valgets legitimitet. Vogternes Råd, som endeligt skal godkende et valg, afviste alle officielle protester, da der ikke kunne fremlægges egentligt bevis for valgsvindel, og de udråbte Mahmoud Ahmadinejad som valgets vinder.

Efterfølgende analyser af valgdata påviser ifølge US State Department's årsrapport³ en række irregulariteter, heriblandt en stemmeafgivelse på mere end 100 % blandt stemmeberettigede i to provinser.

Der blev i løbet af efteråret og vinteren 2009 afholdt flere demonstrationer, som med vold og fatale konsekvenser blev opløst af sikkerhedsstyrkerne og Basij. Blandt demonstrationerne, som omtales nærmere i følgende afsnit, var 30-års dagen for besættelsen af USA's ambassade i Teheran den 4. november 1979, hvor 53 amerikanere blev holdt som gidsler i 444 dage, National Student Day den 7. december og den shia-religiøse helligdag Ashura den 27. december.

3 Menneskerettighedssituationen

3.1 Generelt

Menneskerettighedssituationen er meget kritisabel og forværres ifølge flere rapporter betragteligt år for år. Mange kilder har peget på en markant forværring, siden de konservative med Ahmadinejad i spidsen kom til magten i 2005 og samme kilder fremhæver en betragtelig forværring af menneskerettighedssituationen efter præsidentvalget i juni 2009. Forværringen afspejles blandt andet i et stigende antal fængslinger og henrettelser. Overtrædelser af menneskerettighederne omfatter blandt andet udenretlige og vilkårlige henrettelser, anvendelse af tortur, vilkårlige arrestationer, svære fængselsvilkår, manglende retsbeskyttelse, unfair rettergang, forfølgelse af politiske dissidenter og menneskerettighedsforkæmpere, diskrimination af kvinder, religiøse og etniske mindretal samt restriktioner i blandt andet forsamlings-, ytrings-, bevægelses- og religionsfriheden.

³ US Department of State: 2009 Human Rights Report Iran, 11. marts 2010

3.2 Demonstrationer i forbindelse med præsidentvalget

I forbindelse med de folkelige demonstrationer i kølvandet på præsidentvalget i juni 2009 slog myndighederne og Basij hårdt ned på demonstranterne. De officielle iranske meldinger lyder på 37 dræbte demonstranter, mens menneskerettighedsorganisationer mener, at antallet af dræbte kan være over 200⁴. De iranske myndigheder vurderede i august 2009, at man havde arresteret ca. 4000 personer, hvoraf 3700 blev løsladt efter en uge. Amnesty Internationals årsrapport peger på, at ved udgangen af 2009 var flere end 5000 personer frihedsberøvet som følge af uroligheder efter valget i juni 2009.

De iranske myndigheder forbød journalister at rapportere fra demonstrationerne og flere internationale medier kunne konstatere, at deres hjemmesider var blevet blokeret, ligesom de iranske myndigheder krævede, at journalister skulle have en særlig tilladelse til at dække historier om valget. Flere menneskeretsorganisationer rapporterede om anholdelser af personer, der havde brugt de sociale netværkssteder facebook og twitter til at beskrive begivenhederne under demonstrationerne.

Særlig international opmærksomhed fik drabet på den unge kvinde Neda Agha Soltan, der blev skudt ned den 20. juni 2009 under en af demonstrationerne mod valgresultatet. Drabet, der blev filmet med mobiltelefon og efterfølgende distribueret over Internettet, førte til en intensiveret international kritik af de iranske myndigheders håndtering af demonstrationerne.

I august 2009 indledtes retssagerne mod de første omkring 100 demonstranter anklaget for medvirken til uroligheder, hærværk mod offentlig ejendom og tilhørsforhold til anti-revolutionære grupper. Retssagerne gennemføres som "masseretssager" af flere runder. Menneskerettighedsorganisationer anklager myndighederne for at bruge deltagelse i demonstrationerne som påskud for også at retsforfølge politiske modstandere og journalister, som ikke har deltaget i demonstrationer. Ifølge organisationen "Reporters without Borders" og "Komitéen til at beskytte journalister" blev omkring 30 - 70 journalister arresteret i tiden efter præsidentvalget og ligeså mange følte sig tvunget til at flygte ud af landet.

Ifølge Amnesty Internationals årsrapport for 2009 samt en artikel fra marts 2010⁵ er mindst 13 demonstranter blevet dømt til døden, mens flere end 80 demonstranter er idømt fængselsstraffe på op til 15 år.

3.3 Andre demonstrationer i efteråret og vinteren 2009

"The Green Movement"⁶ (Den Grønne Bevægelse) – en betegnelse for den samlede opposition bestående af flere forskellige grupperinger, der protesterede over valgresultatet – arrangerede flere demonstrationer rundt om i landet på forskellige mærkedage, heriblandt:

- den 4. november 2009, der var 30-års dagen for overtagelsen af den amerikanske ambassade i Teheran. Dagen blev fejret med officielt anerkendte demonstrationer. Som svar på de myndighedssanktionerede demonstrationer afholdtes fredelige protestdemonstrationer i en række større byer. Der blev slået hårdt ned på oppositionens demonstranter, der blev mødt med vold og tåregas. Mange blev

⁴ Ibid

⁵ Amnesty International: "Student activist detained without charge", 15. marts 2010

⁶ US Department of State, 2009 Human Rights Report Iran, 11. marts 2010

arresteret, heriblandt flere fremtrædende menneskerettighedsforkæmpere, og ifølge Amnesty International blev en studerende skudt af sikkerhedsstyrker i Esfahan⁷.

- den. 7. december, hvor universitetsstuderende over hele landet brugte "National Students Day"⁸ som anledning til at protestere over valgresultatet. Flere studerende blev ifølge ICHRI⁹ anholdt i perioden frem til 7. december – angiveligt for at forsøge at lægge en dæmper på de forventede demonstrationer. Internationale journalister fik forbud mod at overvære demonstrationerne og Internet samt telekommunikation blev lukket ned. Sikkerhedsstyrker og Basij slog ned på demonstranterne med stenkast, knepler, tåregas og plastikkugler. Ifølge de iranske myndigheder blev 204 demonstranter anholdt.
- den 27. december, hvor demonstrationer på den shia-muslimske helligdag Ashura ifølge US State Department førte til anholdelser af flere end 1000 personer. Mindst 8 demonstranter blev dræbt¹⁰, heriblandt nevøen til den tidligere præsidentkandidat Mir-Hossein Mousavi.

3.4 Myndighedsudøvelse - Sikkerhedsapparatet

Mange menneskerettighedskrænkelser begås af såkaldte "parallelle institutioner" som for eksempel paramilitære grupper og civilklædte efterretningsagenter. Efterretningstjenesterne driver ulovlige, hemmelige fængsler og afhøringscentre.

Ahmadinejads regering er domineret af tidligere medlemmer af sikkerheds- og efterretningstjenesterne, hvoraf nogle angiveligt har været involveret i nogle af de mest alvorlige menneskerettighedskrænkelser i Iran siden revolutionen i 1979. Der er ingen mekanisme til overvågning af menneskerettighedskrænkelser foretaget af regeringsmyndigheder. På trods af utallige vidnesbyrd fra tidligere fængslede og tilbageholdte og omfattende beviser, som eksempelvis implicerer statsanklageren i Teheran i nogle af de værste sager vedrørende menneskerettighedskrænkelser, er han hidtil ikke blevet holdt ansvarlig for sin rolle heri.

Ansvar for den interne sikkerhed i Iran er delt mellem forskellige ministerier og organisationer. De organer, som oftest nævnes i asylansøgninger, skal her fremhæves.

3.4.1 Revolutionsgardisterne – Pasdaran

Revolutionsgardisterne er hovedansvarlige for Irans interne sikkerhed. Revolutionsgardisterne står ikke tilbage for at komme med politiske udtalelser, således har lederen flere gange advaret reformisterne mod deres bestræbelser.

3.4.2 Basij

Basij er en paramilitær frivillig styrke under revolutionsgardisternes kontrol. Basij består af frivillige mænd og kvinder, der blandt andet overvåger, at befolkningen overholder de islamiske regelsæt. Basij kontrollerer blandt andet, at kvinder overholder dress-koden, ikke

⁷ Amnesty International, "Iran: Election Contested, Repression Compounded, December 2009

⁸ "National Students Day" markerer årsdagen for drabet på tre studerende i 1953. Dagen bruges traditionelt til at demonstrere for større respekt for menneskerettighederne ifølge Amnesty International:
http://www.amnesty.org/en/ai_search?keywords=iranian+security+forces+condemned+protest+crackdown&op=Search&form_id=search_theme_form&form_token=d483188fdc6e4ab0b1dd9f300153e9ce.

⁹ International Campaign for Human Rights in Iran (ICHRI), "Crackdown on Students Ahead of National Students Day", 24. November 2009

¹⁰ Human Rights Watch: The Islamic Republic at 31. Post-election Abuses Show Serious Human Rights Crisis, februar 2010

bruger make up eller færdes offentligt i mandligt selskab, der ikke er tæt familie eller ægtefælle. Basij er også med til at forhindre og opløse demonstrationer.

3.4.3 Ansar-e Hezbollah

Ansar-e Hezbollah (partisaner af guds parti) består af religiøse personer, der ser sig selv som bevarere af islam. De har været ansvarlige for at chikanere kritikere, har ødelagt boghandlere og afbrudt møder. Gruppen skal ses som de konservatives forlængede arm.

3.5 Retssystemet

Retssystemet er ikke uafhængigt af myndighederne og er under religiøs indflydelse. Retssystemet anvendes som en bremse for reformer og friheder. Der findes flere forskellige domstole inden for det iranske retssystem, og ingen af dem lever på nogen måde op til internationale minimumsstandards. Særligt er Revolutionsdomstolene kendt for manglende overholdelse af internationale standarder. Revolutionsdomstolene behandler blandt andet sager om politiske forbrydelser, national sikkerhed og narkokriminalitet. Arrestation af politiske opponenter eller medlemmer af minoriteter sker ofte uden retskendelse eller uden, at der rejses sigtelse. Stik imod lovgivningen foregår retssager ofte for lukkede døre, uden at den sigtede får adgang til en advokat. Der rapporteres om hemmelige og summariske retssager samt hemmelige fængsler, der ligger uden for National Prison Office's (NPO's) kontrol. Her trues og tortureres politiske fanger ustraffet af ikke-statskontrollerede, såkaldte "parallelle", efterretningstjenester.

Masseretssager i august 2009 mod deltagere i demonstrationerne efter præsidentvalget betegnes af Amnesty International som "grossly unfair"¹¹. Amnesty vurderer at samtlige anklagede blev nægtet adgang til advokat og blev holdt "incommunicado" i adskillige uger op til retssagerne. Uddrag fra retssagerne hvor de anklagede "tilstod", blev vist på nationalt TV. "Tilståelserne" formodes at være et resultat af tortur under fængsling.

Sharia har altid forrang for anden lovgivning¹², uanset hvad sagen drejer sig om. Såfremt den vedtagne lovgivning ikke foreskriver, hvordan et givent spørgsmål skal vurderes, skal dommerne gøre brug af "egen viden" i forhold til lovfortolkning, bevisvurdering og strafudmåling. Dommerens "egen viden" betyder kort sagt, at dommeren er sikker på, at en forbrydelse er blevet begået. Der stilles ikke andre krav end dommerens "vished". Denne udstrakte selvstændighed i skønsudøvelsen medfører stor uforudsigelighed og udgør et væsentligt retssikkerhedsproblem.

Den iranske straffelov baserer sig på en bestemt fortolkning af sharia-lovgivningen og foreskriver piskeslag, stening, amputation og dødsstraf for en lang række sociale og politiske lovovertrædelser. Såfremt en person idømmes forskellige straffe, skal effektueringen heraf foregå således, at det er muligt at udføre alle de idømte straffe. Således vil en person idømt piskeslag og dødsstraf ved stening først skulle piskes og derefter stenes.

3.6 Tortur

Uagtet at tortur i henhold til forfatningen er forbudt, findes et stort antal rapporter om, at tortur udøves af sikkerhedsmyndighederne og fængselspersonale over for anholdte og fængslede

¹¹ Amnesty International, Annual Report 2010, 28. maj 2010

¹² Danish Immigration Service, Human Rights Situation for Minorities, Women and Converts, and Entry and Exit Procedures, ID Cards, Summons and Reporting, etc., april 2009

personer. Tortur omfatter både fysiske og psykiske overgreb. Der blev rapporteret om mange forskellige former for overgreb, herunder voldtægt af såvel kvindelige som mandlige frihedsberøvede demonstranter, slag med stokke og elektriske kabler, fingeret henrettelse mv. Visse afdelinger af Evin fængslet i Teheran (særligt afdeling 209) er berygtet for anvendelsen af tortur mod politiske modstandere og langvarig isolationsfængsling er hyppigt forekommende¹³.

I forbindelse med urolighederne efter præsidentvalget blev Evin fængslet hurtigt overfyldt, og et andet fængsel, Kahrizak, uden for Teheran blev taget i brug. Her var overgrebene mod de indsatte ekstremt voldsomme, og de iranske myndigheder beordrede fængslet lukket i slutningen af juli 2009 efter anerkendelse af, at mindst tre personer var døde under frihedsberøvelse¹⁴.

3.7 Dødsstraf

Der er i Iran dødsstraf for blandt andet mord, narkotikakriminalitet, røveri, utroskab, homoseksualitet, og samleje mellem en ikke-muslimsk mand og en muslimsk kvinde. Dødsstraf bliver regelmæssigt eksekveret. Angiveligt er en del af de, der henrettes, for f.eks. narkokriminalitet, reelt politiske dissidenter¹⁵.

Dødsstraf i Iran eksekveres primært ved hængning, men kan også eksekveres ved at den dømte skydes, halshugges, stenes eller skubbes ned fra en høj klippe.

I 2002 udstedte retssystemet et midlertidigt forbud mod stening ved dom. Dog var der modsatrettede synspunkter blandt de højtstående religiøse, hvor mange udelukkede alternativer til stening for bestemte forbrydelser. I følge en rapport fra Hands Off Cain fortsætter de iranske domstole med at idømme dødsstraf ved stening. I 2008 blev mindst to personer stenet til døde, og i 2009 blev en person rapporteret stenet til døde¹⁶. Den 13. januar 2009 bekræftede en talsmand for det iranske retsvæsen på foranledning af et brev fra fire FN rapportører, at to mænd i 2008 var blevet stenet pga. utroskab¹⁷.

Iran anvender også dødsstraf over for mindreårige til trods for, at lederen af Irans retsvæsen, Ayatollah Mahmoud Shahroudi, i 2003 udstedte et forbud mod at dømme mindreårige til døden. Ifølge Amnesty International er mindst fem personer, der var mindreårige på gerningstidspunktet, henrettet i 2009, og Foreign and Commonwealth Office rapporterer, at ca. 130 mindreårige formodedes at sidde på dødsgangen ved slutningen af 2009¹⁸.

Ifølge Amnesty International har de iranske myndigheder i alt henrettet 46 mindreårige i perioden 1990 til 2009¹⁹, hvilket er mere end halvdelen af alle henrettelser af mindreårige på verdensplan.

Amnesty International registrerede en markant stigning i antallet af henrettelser fra 2006-2009. Tallet steg fra 177 henrettelser i 2006 til 388 i 2009. I 2009 har Iran ifølge et fransk

¹³ US Department of State, 2009 Human Rights Report Iran, 11. marts 2010

¹⁴ Amnesty International, "Iran: Election Contested, Repression Compounded, December 2009

¹⁵ US Department of State, 2009 Human Rights Report Iran, 11. marts 2010

¹⁶ The Hands Off Cain 2010 Report. Rapporten dækker 2009 og de første seks måneder af 2010

¹⁷ The situation of human rights in the Islamic Republic of Iran, Report of the Secretary General, 23. September 2009

¹⁸ FCO - UK Foreign and Commonwealth Office, Human Rights Annual Report 2009 - Countries of Concern: Iran, marts 2010

¹⁹ Amnesty International, Iran: Further information: Juvenile offender's execution scheduled: Mohammad Reza Haddad, 5. juli 2010

nyhedsbureau ved starten af august 2009 henrettet 219 personer, hvoraf 24 personer blev kollektivt henrettet den 30. juli 2009. 19 af de henrettede er etniske baluchere, der blev dømt for at støtte terroristgrupper.

Ifølge Europa-Parlamentets beslutning om Iran af 22. oktober 2009 er antallet af henrettelser firedoblet, siden Ahmadinejad kom til magten i 2005²⁰.

3.8 Religiøse mindretal

US Commission on International Religious Freedom²¹ rapporterede i april 2010, at religionsfriheden efter præsidentvalget var blevet yderligere begrænset i Iran, specielt for Baha'ier, kristne og sufi-muslimer. Selv de anerkendte ikke-muslimske trossamfund oplevede stigende diskrimination og undertrykkelse.

98 % af den iranske befolkning er muslimer, heraf er ca. 89 % shia-muslimer og 9 % sunni-muslimer.

Ifølge den iranske forfatning er islam den officielle statsreligion, og de eneste andre anerkendte trossamfund er jøder, kristne og zoroaster. Medlemmer af disse trossamfund er garanteret pladser i parlamentet. Anerkendelsen betyder endvidere, at disse trossamfund har kunnet oprette deres egne skoler og organisationer. Lederne af skolerne skal imidlertid være muslimer.

Muslimske mænd kan indgå ægteskab med ikke-muslimske kvinder, hvorimod et ægteskab mellem en muslimsk kvinde og en ikke-muslimsk mand ikke anerkendes.

Medlemmer af religiøse mindretal oplever statslig sanktioneret diskrimination på en række områder blandt andet med hensyn til adgang til uddannelse, bolig og beskæftigelse, ligesom vilkårlige overgreb på religiøse minoriteter, chikane, konfiskation af ejendom samt længerevarende tilbageholdelser uden rettergang forekommer.

I retssystemet diskrimineres ligeledes mod de religiøse mindretal, således at ikke-muslimer modtager lavere erstatninger og hårdere straffe. Vogternes Råd har godkendt et forslag om regulering af blodpenge, således at størrelsen på beløbet af blodpenge betalt af gerningsmanden for drab eller overgreb på en ikke-muslim nu skulle være det samme, som hvis ofret er en muslim. Ændringen vedrører dog hverken medlemmer af Baha'i-samfundet eller kvinder. Fælles for de anerkendte minoritetsreligioner er endvidere, at det er forbudt at missionere og forsøge at omvende muslimer. De, der vælger at praktisere deres religion meget offentligt, f.eks. ved at missionere, risikerer forfølgelse.

3.8.1 Jøder

Der lever mellem 20.000-25.000 jøder i Iran. Jøderne lider under tiltagende myndigheds-sanktioneret anti-semitisk propaganda og de radikale muslimers forestilling om, at jøder naturligt støtter zionismen og staten Israel.

²⁰ European Parliament resolution of 22 October 2009 on Iran
(<http://www.europarl.europa.eu/document/activities/cont/200910/20091030ATT63498/20091030ATT63498EN.pdf>)

²¹ United States Commission on International Religious Freedom, 2010 Annual Report, 29. april 2010

Jøder kan få udstedt pas og tilladelse til at rejse udenlands. Ifølge US State Department er jøder omfattet af det generelle forbud mod at rejse til Israel, men dette forbud bliver ikke håndhævet.

Jøder bliver som andre religiøse minoriteter diskrimineret i relation til for eksempel ansættelser og arbejde. Det er dog generelt tilladt religiøse minoriteter at arbejde med mad eller eje egen madforretning. Imidlertid vil de fleste muslimer ikke spise mad, der er tilberedt af jøder, hvilket i praksis betyder, at dette heller ikke er en levevej.

Irans præsident Mahmoud Ahmadinejad har flere gange offentligt benægtet Holocaust og kaldt det for opspind for at styrke zionisternes og Israels magt.

3.8.2 Kristne

Den kristne befolkning i Iran udgør ca. 300.000 personer, hvoraf størstedelen er af armensk oprindelse. Der er ifølge rapporter ca. 10.000-20.000 assyriske kristne. Herudover er der protestantiske trossamfund, herunder evangeliske kirker. Der er mellem 5.000 og 10.000 mandæere (der af myndighederne, men ikke af sig selv, betragtes som kristne).

Myndighederne har vist sig meget tolerante over for den armenske kirke, da der prædikes på armensk, og den derfor ikke bliver anset som missionerende over for muslimer. Derimod har de evangeliske kristne gennem de senere år været fulgt tæt af myndighederne, fordi der her prædikes og undervises på farsi, og prædikenen derfor kan forstås af muslimske iranere og dermed opfattes som missionering. Myndighedernes reaktion har været lukning af kirker samt arrestationer af specielt konvertitter.

Der har gennem de seneste år fundet arrestationer sted af kristne, der ikke har deltaget i aktiviteter, der kunne opfattes som missionering. Myndighederne har i disse tilfælde ofte brugt begrundelser for arrestationen som "aktiviteter mod national sikkerhed og lignende". Der har tillige i stigende grad været tale om chikane for eksempel i form af registrering af kirkegængere uden for kirker og krav om forevisning af identifikationspapirer.

Ifølge US Commission on International Religious Freedom²² har der i perioden april 2009 til marts 2010 været en stigning i antallet af myndighedsangreb under kirkehandling og såvel præster som kirkegængere er blevet tilbageholdt, udsat for trusler og chikaneret. Regeringen forlanger, at evangeliske grupper skal fremsende lister over medlemmer af menigheden.

3.8.3 Baha'i

Baha'i-samfundet startede som en reformistisk del af shia-islam i 1800-tallet. Trossamfundet er forbudt i Iran og betragtes som en politisk, kontrarevolutionær sekt. Medlemmer af samfundet, som er den største ikke-islamiske minoritet med ca. 300.000-350.000 medlemmer, opfattes som apostater (frafaldne) og har ikke samme civile rettigheder i samfundet som andre borgere. Først i februar 2000, hvor det blev muligt at registrere ægteskaber uden at skulle oplyse sin religion, blev det muligt for medlemmer af baha'i-samfundet at få anerkendt deres ægteskaber. De har generelt ikke mulighed for at få udstedt hverken identifikationspapirer eller pas. Selv om det i det seneste par år skulle være blevet lettere at få pas, oplever nogle baha'ier, at deres pas konfiskeres, når de forsøger at udrejse af Iran.

²² Ibid

Ifølge det iranske justitsministerium er det kun tilladt medlemmer af baha'i-samfundet at indmelde sig i skoler, hvis de ikke identificerer sig som medlemmer af baha'i-samfundet. Der er rapporter om forsøg på at konvertere baha'iers børn til islam. I 2006 blev regeringens forbud mod at lade medlemmer af baha'i samfundet indmelde sig på landets universiteter midlertidigt suspenderet, og 200 baha'i-studenter fik lov til at indmelde sig på universitetet uden at skulle erklære, at de var muslimer. Da deres religiøse baggrund kom frem, blev de fleste af de 200 baha'i-studenter dog bortvist fra universitetet, og det blev igen i 2008 forbudt medlemmer af baha'i-samfundet at studere ved et universitet.

Medlemmer af baha'i-samfundet er udelukket fra alle offentlige lederposter og ansættelse i militæret, ligesom de ikke har adgang til at oppebære pension. Den iranske regering har gennemført kampagner mod baha'ier via de statslige medier, primært med det budskab, at baha'ierne vil omstyrte den islamiske stat og gennemføre zionisme, hvilket har intensiveret den negative generelle holdning mod baha'i-samfundet.

Medlemmer af baha'i-samfundet udsættes for vilkårlige og systematiske menneskerettighedskrænkelser. Ifølge loven er baha'i blod "mobah", hvilket betyder, at det kan flyde uden straf. Der findes løbende rapporter om dødsdomme og tilfældige arrestationer af medlemmerne. Ifølge US Commission on International Religious Freedom²³ er mindst 50 baha'ier blevet arresteret i perioden fra 1. januar til 30. marts 2010. Human Rights Watch påpeger, at de mange arrestationer i begyndelsen af 2010 er myndighedernes udnyttelse af urolighederne efter valget til at slå målrettet ned på baha'ier under påskud af, at de har været med til at organisere demonstrationer.

Tilbageholdte baha'ier løslades som regel hurtigt, dog oftest kun efter betaling af store bøder eller kaution. Imidlertid droppes anklagerne for overtrædelse af straffelovens bestemmelser om statsfjendtlige aktiviteter eller spredning af falske påstande kun sjældent, og folk lever under konstant frygt for at blive arresteret igen. I marts og maj 2008 blev syv baha'ier arresteret og tiltalt for landsskadelig propaganda, spionage m.v. I maj 2009 fik de en ekstra tiltale for *mofsed fil arz* (korruption), hvilket kan medføre dødsstraf. Retssagen mod de syv startede i januar 2010 og sluttede i juni med fængselsstraffe på 20 år til hver af de anklagede²⁴.

De iranske myndigheder har løbende konfiskeret jord, der tidligere er blevet brugt af baha'ier til begravelsespladser, historiske og hellige steder, og mange af disse er blevet ryddet. Således er flere begravelsespladser blevet jævnet med jorden i de seneste år.

3.8.4 Sufier

Sufismen er en mystisk tradition af islam, der i forskellige varianter lægger specielt stor vægt på åndelighed i trosudøvelsen. Man mener, at den stammer fra det 8. århundrede. Sufier er traditionelt meget filosofisk og internationalt orienteret. Nimatullahi Sufisme er en traditionel orden (med forskellige undergrupperinger) inden for sufismen, der udsprang i Iran i 1400-tallet. Indtil revolutionen i 1979 boede størstedelen af denne ordens medlemmer i Iran.

Der udtrykkes blandt observatører stor bekymring over den stigende chikane og undertrykkelse af sufiers muligheder for religionsudøvelse, der er sket i forlængelse af regeringens stigende intolerance over for sufierne. Ifølge US Commission on International

²³ Ibid

²⁴ <http://www.bahai-egypt.org/2010/08/irans-bahai-leaders-reported-sentenced.html>, 8. august 2010

Religious Freedom er der i perioden april 2009 til marts 2010 sket en markant stigning i arrestationer af sufier ligesom sufier i tiltagende grad udsættes for chikane.

I februar 2006 blev flere end 1.000 sufier arresteret, angiveligt under brug af overdreven magtanvendelse, under en tilsyneladende fredelig demonstration i Qom i forbindelse med myndighedernes forsøg på at lukke et tilbedelsessted. De fleste blev løsladt hurtigt, men 52 blev ifølge Amnesty International idømt 1 års fængsel, piskeslag og bøder.

I november 2007 kom det til sammenstød mellem sufier og myndighederne, da sufier angreb en moske, hvorfra et gejstligt medlem havde erklæret sufisme for ulovlig. Som følge af sammenstødet blev flere end 80 personer såret, og flere end 100 blev arresteret. I oktober 2008 blev mindst syv sufier arresteret i Esfahan og fem i Karaj på grund af deres religion og den 14. marts 2009 rapporterede en sufi repræsentant, at 41 sufier (dervisher) sad i Evin fængslet af religiøse årsager. I juli 2009 blev 20 sufier arresteret under en demonstration mod arrestationen af en lokal sufi-leder. Myndighederne brugte vold og tåregas til at opløse demonstrationen.

3.8.5 Konvertitter

Der findes ingen sikre tal for, hvor mange konvertitter, der lever i Iran. Ifølge forskellige kristne ledere i Iran er tallet ikke mere end 1.000 – 2.000.

For mænd er der dødsstraf for at konvertere fra islam til en anden religion, mens konvertering for kvinder straffes med livsvarigt fængsel. Hvorledes dette praktiseres er vanskeligt at få oplysninger om. I de første år efter at den islamiske republik blev oprettet, blev henrettelser af konvertitter eksekveret, men de senere år har myndighederne ikke i samme omfang efterstræbt konvertitter. I perioden 2007 til 2010 er der tilsyneladende ikke anvendt dødsstraf som sanktion for konvertering.

Dog er der ifølge Christian Solidarity Worldwide sket en forværring af forholdene for konvertitter siden 2005. Det rapporteres, at der forekommer vilkårlige tilbageholdelser og fysiske overgreb samt udenretlige henrettelser, og at konvertitter nægtes tilladelse til at forlade Iran.

I februar 2008 blev der fremsat forslag til ændring af straffeloven, således at frafald (apostasi) fra islam skal straffes med døden. Dødsstraffe for frafald eller konvertering er hidtil afsagt på baggrund af fortolkning af sharia-lov og har aldrig før været fastsat i lovgivningen. EU har givet udtryk for stærk bekymring over lovforslaget, der under første behandling i parlamentet, blev vedtaget med 196 stemmer for, syv imod og to blanke stemmer. Lovforslaget skulle nu være trukket tilbage²⁵.

3.9 Etniske minoriteter

På trods af, at personer af enhver etnisk oprindelse ifølge den iranske forfatning har lige rettigheder, er diskrimination af etniske minoriteter hyppigt forekommende. Særligt diskrimineres over for andre sprog end farsi i uddannelsessystemet og i medierne, ligesom der sker diskrimination over for etniske og religiøse minoriteter i relation til fordeling af

²⁵ Compass Directive News, Iran releases two Christian women from Evin Prison, 18. November 2009 (<http://www.compassdirect.org/english/country/iran/11805/>)

ressourcer, adgang til og kvalitet af boliger, vand og sanitære forhold. Ligeledes sker der uforholdsmæssig stor ekspropriation af minoriteters ejendom.

De største minoriteter er azerier og kurdere. Derudover findes et antal arabere, baluchere, lur og turkmenere.

3.9.1 Azerier

Aserbajdsjanere i Iran kaldes azerier og udgør den største minoritet i landet med ca. 17 millioner medlemmer. Oppositionslederen Mir-Hossein Mousavi, som tabte valget den 12. juni 2009 til Mahmoud Ahmadinejad er azeri. Azerier har deres eget sprog, som er i familie med tyrkisk. Azerier har stor bevidsthed om deres baggrund, men der er kun i meget lille omfang tale om et ønske om uafhængighed eller sammenlægning med Aserbajdsjan. Azerier er shia-muslimer og generelt velintegrerede. Ifølge US Departement of State rapport for 2009 klager azerier over, at de udsættes for etnisk diskrimination. Azerier må ikke tale deres sprog i skolerne og udsættes for myndighedsschikane. Adskillige azerier sidder fængslet for at have talt for kulturelle og sproglige rettigheder for azerier. Ifølge Amnesty International blev hundrevis af fredeligt demonstrerende azerier anholdt i forbindelse med den internationale Modersmålsdag den 21. februar 2008²⁶.

3.9.2 Kurdere

Ifølge Human Rights Watch er der ca. 4,5 millioner kurdere i Iran, mens Amnesty International anslår antallet til at være ca. 12 millioner. Kurderne i Iran bor for størstedelens vedkommende i den nordvestlige del af landet i provinsen Kurdistan. Kurdere oplever i vidt omfang diskrimination. De iranske myndigheder slår meget hårdt ned på kurdiske løsrivelsestiltag, særligt over for medlemmer af organisationerne Kurdish Democratic Party of Iran (KDPI) og Komala. Mange kurdere er dog velintegrerede i det iranske samfund.

I løbet af sommeren 2005 skød og dræbte de iranske myndigheder den kurdiske aktivist Shivan Qaderi og to andre. Under den efterfølgende demonstration med deltagelse af tusinder af kurdere skød sikkerhedsstyrkerne ind i menneskemængden, hvorved mange blev dræbt eller såret. Sikkerhedsstyrkerne foretog herefter massearrestationer og -tilbageholdelser af demonstranterne.

Ifølge Amnesty International blev Mohammad Sadiq Kabudvand, der er leder af Human Rights Organisation of Kurdistan (HROK) og redaktør for en bandlyst kurdisk avis, idømt 11 års fængsel efter en retssag for lukkede døre ved Revolutionsdomstolen i Teheran. Han blev dømt for at have "handlet mod statens sikkerhed ved at have stiftet HROK" samt "propaganda mod systemet".

Amnesty International skriver i sin 2010 årsrapport, at flere etniske kurdere der mistænkes for at tilhøre væbnede oppositionsgrupper blev fængslet i 2009. Nogle blev dømt til døden og mindst en blev henrettet.

Ifølge US State Department²⁷ arresterede og forfulgte regeringen etniske kurdere udelukkende fordi de udnyttede deres ytrings- og forsamlingsfrihed. 16 kurdiske politiske fanger sad ifølge kurdiske organisationer på dødsgangen ved slutningen af 2009. Agence France Presse²⁸ rapporterede i maj 2010, at fire medlemmer af PJAK²⁹ (Kurdish Party of Free

²⁶ Amnesty International, Annual Report 2010, 28. maj 2010

²⁷ US Department of State, 2009 Human Rights Report Iran, 11. marts 2010

²⁸ Agence France Presse, Iran's Moussavi blasts recent hangings as 'unfair': website, 10. maj 2010

Life of Kurdistan eller Kurdistan Independent Life Party) var blevet henrettet i Evin fængslet dømt for at være "enemies of God" også kaldet "mohareb".

De iranske myndigheder overvåger særligt de kurdiske områder i forhold til politisk materiale, hvorfor karakteren af dette de seneste år har ændret sig fra f.eks. pamfletter og brochurer til at foregå elektronisk via Internettet. Ifølge fact finding rapport fra Udlændingesservice og Dansk Flygtningehjælp fra april 2009 er et stykke papir på kurdisk – uanset indholdet – nok til, at man risikerer at blive betragtet som politisk modstander til den siddende regering og dermed risikerer forfølgelse.

3.9.3 Arabere

Ahwazi arabere i Iran udgør mellem 2 og 4 millioner. De bor i det sydvestlige Iran, hovedsageligt i den krigshærgede og minerede Khuzestan provins, der grænser op til Irak. Til trods for diskrimination og undertrykkelse i Iran støttede den arabiske befolkning i Khuzestan Iran i krigen mod Irak.

Over en årrække er 200.000-250.000 arabere rapporteret tvangsflyttet fra deres landsbyer uden passende kompensation på grund af store udviklingsprojekter i Khuzestan. I april 2005 forårsagede rygter om de iranske myndigheders planer om at tvangsflytte landets arabiske befolkning store demonstrationer, hvor mindst 54 personer blev dræbt, da myndighederne greb ind. Hundredvis blev arresteret og flere rapporteret tortureret.

Amnesty International rapporterer, at hundredvis af arabere er blevet arresteret siden valget af Ahmadinejad og mange fryktes tortureret eller mishandlet. Fængslerne i Khuzestan er overfyldte på grund af de mange fængslinger. Børn ned til 12 år rapporteres fængslet sammen med voksne. Kvinder, med eller uden børn, herunder gravide, rapporteres ligeledes tilbageholdt i længere perioder uden adgang til retshjælp eller rettergang.

Bombeeksplosioner i henholdsvis juni og oktober 2005, eksplosioner ved olieanlæg i september og oktober 2005 og yderligere bombninger i januar 2006 blev ligeledes efterfulgt af massearrestationer, rapporter om tortur og henrettelser. Som følge af bombningerne er mindst 11 personer blevet henrettet på grundlag af hemmelige og unfair rettergange og mindst 17 personer afventer henrettelse.

Ifølge US State Department³⁰ udsættes arabere for undertrykkelse og diskrimination. I oktober 2009 blev syv mænd idømt dødsstraf for at have tilstået drabet på en gejstlig – en tilståelse som ifølge lokale menneskerettighedsorganisationer var fremtvunget ved brug af tortur.

Iranian Minorities Human Rights Organisation³¹ rapporterede i november 2009, at 64 arabere var blevet arresteret i Ahwaz i forbindelse med en fredelig protest. Mændene var ansat på en lokal fabrik og protesterede over lange ventetider på udbetaling af løn, når andre ikke-arabere fik udbetalt deres løn til tiden. Politiet slog voldsomt ned på demonstranterne og nogle blev hårdt såret.

²⁹ Ifølge Freedom House (Freedom in the World – Iran 2010) er PJAK en separatistisk militant gruppe forbundet med PKK (Kurdistan Worker's Party). PJAK står bag en række guerilla angreb i de seneste år og kom i 2009 på USA's liste over terrororganisationer.

³⁰ US Department of State, 2009 Human Rights Report Iran, 11. marts 2010

³¹ Iranian Minorities' Human Rights Organisation (IMHRO), Iranian Minorities' Human Rights Organisation, 9. November 2009

I FN Generalsekretærens rapport om menneskerettighedssituationen i Iran fra 23. september 2009 rejses fortsat bekymring over den manglende beskyttelse af blandt andet araberne i Khuzestan.

3.9.4 Baluchere

Etniske baluchere, der udgør mere end 1,4 millioner, bor i den fattigste del af Iran, Sistan-Baluchistan provinsen, der ligger i den sydøstlige del af landet på grænsen til Pakistan og Afghanistan. Baluchere er for størstedelens vedkommende sunni-muslimer og udsættes for både etnisk og religiøst funderet diskrimination. Baluchi journalister og menneskerettighedsforkæmpere udsættes for vilkårlige anholdelser, fysiske overgreb og uretfærdig rettergang, der ofte ender med henrettelse³².

Siden 2000 har den væbnede oprørsbevægelse, Jondallah, aktivt kæmpet for et mere demokratisk styre og fulde rettigheder til sunni-muslimer³³ og myndighedernes reaktion har været hård. Efter at myndighederne i 2006 udpegede en tidligere anklager og stedfortræder for statsadvokaten til at være leder af justitsministeriet i Baluchistan er antallet af arrestationer og henrettelser steget markant i regionen. Et stort antal baluchere er blevet retsforfulgt og henrettet få dage efter domsafsigelsen – oftest under anklage for at have smuglet narkotika eller begået røveri, drab eller kidnapning. Det er uvist, hvor mange af de henrettede, der var i opposition til regeringen³⁴.

I 2005 var der rapporter om mindst fem henrettelser af baluchere, mindst 32 i 2006 og op til 50 i perioden januar til august 2007. I marts 2007 bekræftede et parlamentsmedlem at 700 personer i Sistan-Baluchistan havde fået stadfæstet deres dødsdom af Højesteret og afventede henrettelse. En hjemmeside, der overvåger henrettelser af baluchere, rapporterer ifølge International Federation for Human Rights, at 176 personer skulle være blevet henrettet i perioden fra december 2006 til marts 2009³⁵.

3.10 Ytrings- og pressefrihed

Der er i princippet ytrings- og pressefrihed i Iran, medmindre udøvelsen af disse rettigheder er i modstrid med islamiske principper eller folkelige rettigheder. Det sidste betyder i praksis, at friheden er pålagt restriktioner af myndighederne. Generelt er pressefriheden ifølge flere kilder blevet stadigt forværret de senere år.

Efter de omfattende demonstrationer i forbindelse med præsidentvalget den 12. juni 2009 er myndighedernes kontrol med medierne skærpet yderligere. Tusindvis af hjemmesider er blokeret og mindst 14 aviser og dagblade er blevet lukket, heriblandt avisen Etemad-e Melli, som var forbundet med de iranske reformister, der også stillede op til valget. Reporters without Borders³⁶ rapporterer, at flere end 100 journalister var blevet fængslet efter valget og at mindst 50 andre var tvunget til at flygte ud af landet i perioden efter valget.

I løbet af 2009 blev redaktører, skribenter, journalister og menneskerettighedsforkæmpere afhørt, vilkårligt arresteret, tortureret og idømt fængselsstraffe fordi de har sat spørgsmålstejn ved de grundlæggende principper for den islamiske stat. Alle aviser overvåges og censureres,

³² US Department of State, 2009 Human Rights Report Iran, 11. marts 2010

³³ International Federation for Human Rights, Iran/Death Penalty: a State Terror Policy, 28. april 2009

³⁴ Ibid

³⁵ Ibid

³⁶ Reporters without Borders, Predators, 3. maj 2010

og Kulturministeriet skal godkende alle iranske bøger, inden de må trykkes og alle udenlandske bøger, inden de må distribueres i Iran. Reporters without Borders har beskrevet Iran som "the Middle East's biggest prison for journalists and bloggers...".

Udenlandsk TV via satellit udgør for et betydeligt, men ukendt, antal iranere en vigtig kilde til nyheder og information, selvom parabolantenner har været forbudt siden 1994. I juni 2006 annonceredes et crackdown som fortsætter, og ifølge flere kilder konfiskeres paraboler periodisk.

Internettet er for mange iranske brugere ligeledes et vigtigt medie for formidling af emner, der ellers ikke kan diskuteres frit. På trods af restriktioner er brugen af Internettet vokset hastigt i Iran siden 2000. I 2009 vurderes ca. 48,5 % af befolkningen at have adgang til Internet³⁷. Dette tal er faldet til 43,2 % i juni 2010. Mange hjemmesider blokeres af de iranske myndigheder, og deres bagmænd chikaneres og tilbageholdes. I oktober 2006 udstedtes et regulativ, der begrænsede private brugeres online-hastighed til 128 kbit/sek og alle websites, der havde noget med Iran at gøre, skulle registreres inden for to måneder. I forbindelse med valget begrænsede myndighederne internethastighed og teknologi, således at det blev besværligt at downloade og uploade materiale og videoer. På selve valgdagen blev al sms service fuldkommen afbrudt³⁸.

Ifølge Human Rights Watch³⁹ blev flere end 30 journalister og bloggere anholdt i forbindelse med urolighederne efter præsidentvalget. Flere hævdede at have været udsat for mishandling under fængslingen.

Siden 16. juni 2009 har alle udenlandske journalister haft forbud mod at rapportere fra demonstrationer mod regeringen, ligesom visum til udenlandske journalister i høj grad er blevet afslået af de iranske myndigheder. Flere udenlandske journalister har været tilbageholdt i kortere eller længere tid efter demonstrationerne. Også en dansk journalist Niels Krogsgård blev tilbageholdt af de iranske myndigheder i forbindelse med demonstrationer i Teheran den 4. november 2009 og tilbragte 6 dage i Evin fængslet, inden han blev løsladt og kunne tage hjem til Danmark.

Ifølge Reporters without Borders var der den 25. juni 2010 36 fængslede journalister og bloggere⁴⁰.

3.11 Menneskerettighedsforkæmpere

Menneskerettighedsforkæmpere i Iran udsættes for alvorlige begrænsninger i deres arbejde. Som ovenfor nævnt er ytringsfriheden stærkt begrænset. Det samme gælder organisationsfriheden. Mange menneskerettighedsforkæmpere udsættes for chikane, angreb, arrestationer, fængsling og tortur. Overgreb mod menneskerettighedsforkæmpere er eskaleret i 2009 og flere blev arresteret i forbindelse med demonstrationerne umiddelbart efter præsidentvalget den 12. juni 2009 og ved efterfølgende demonstrationer i efteråret og vinteren.

³⁷ Internet World Stats 2009 og 2010, <http://www.internetworldstats.com/stats5.htm>

³⁸ Freedom House, Freedom in the World – Iran 2010, 7. maj 2010

³⁹ Human Rights Watch, World Report 2010, januar 2010

⁴⁰ International Freedom of Expression eXchange, Alert: Emadoldin Baghi freed; another journalist arrested, held incommunicado, 25. juni 2010 (http://ifex.org/iran/2010/06/25/baghi_freed/)

Ifølge US Department of State chikanerer og truer myndighederne rutinemæssigt familiemedlemmer til menneskerettighedsforkæmpere. Familiemedlemmerne risikerer blandt andet falske anklager og anholdelse. Som eksempel blev Nobel prisvinder og menneskerettighedsadvokat Shirin Ebadis søster anholdt til trods for, at hun ikke er politisk aktiv og ikke havde deltaget i demonstrationer i forbindelse med valget.

I nogle tilfælde idømmer myndighederne menneskerettighedsforkæmpere betingede straffe eller løslader dem før straffen er endeligt udstået med det formål, at myndighederne så til enhver tid kan sætte dem i fængsel igen eller tilsige dem til utallige afhøringer. Betingede straffe bliver brugt til at intimidere og bringe aktivister til tavshed⁴¹.

NGOer arbejder under svære vilkår i Iran og udsættes ofte for chikane, arrestationer, overvågning, ulovlige ransagninger og lukning. Regeringen benægter, at menneskerettigheder er universelle og hævder, at menneskerettigheder må ses i konteksten af landets kultur og tro.

Menneskerettighedscentret, Defenders of Human Rights Center (DHRC) har været udsat for omfattende chikane i de sidste par år. Således blev centret ulovligt ransaget og lukket i december 2008 og dets leder Shirin Ebadi måtte i 2009 se sit hjem og kontor hærget af Basij studenter. To af centrets ansatte følte sig presset af myndighederne til at sige op.

3.12 Kvinder

Det fremgår af den iranske forfatning, at kvinder og mænd har lige rettigheder, men dele af den iranske lovgivning indeholder bestemmelser, som diskriminerer kvinder, ligesom kvinder udsættes for social diskrimination.

Diskriminationen er lovfæstet i anliggender vedrørende eksempelvis familierettigheder og ejendomsrettigheder. Det er ligeledes særdeles vanskeligt for kvinder at få retsbeskyttelse. Kvinders vidneudsagn tæller det halve af en mands, og det er derfor vanskeligt for en kvinde at føre bevis.

Udstedelse af pas til kvinder samt tilladelse til at rejse ud af Iran kræver ægtemandens tilladelse.

Kvinder har pligt til på offentlige steder at bære den særlige klædedragt hijab, have håret dækket og ansigtet fri for make-up. Tøjet må ikke afsløre kropsformer og tørklæderne ikke være farverige. Overtrædelse straffes med advarsel, bøde eller op til to måneders fængsel⁴². Håndhævelsen af disse påbud har varieret over tid og forekommer i høj grad at være vilkårlig. Efter sejren ved parlamentsvalget i 2004 proklamerede de konservative, at "social korruption" ikke længere ville blive tolereret, og i juli samme år foretog det "moraliske politi" flere razziaer mod kvinder. Ifølge US State Department fortsatte myndighederne deres "crack down" på "uislamisk" påklædning eller "bad hijab" (der betegner et for farverigt tørklæde eller at tørklædet ikke dækker håret fuldkommen). Myndighederne har siden 2007 stoppet eller tilbageholdt flere end to millioner personer for "upassende" hår, hvilket for mænds vedkommende relaterer sig til længden af hår eller skæg og for kvinders vedkommende til "bad hijab".

⁴¹ US Department of State, 2009 Human Rights Report Iran, 11. marts 2010

⁴² Freedom House, Women's Rights in the Middle East and North Africa 2010 – Iran, 3. marts 2010

I 2008 udvidede myndighederne ifølge BBC deres kontrol af kvinders påklædning og hårstil og begyndte at lukke frisørsaloner, som angiveligt skulle have klippet kvinder "uislamisk".

På den internationale kvindedag den 8. marts 2006 samledes ca. 1.000 kvinder i Studenterparken (Daneshjoo) for at fejre den internationale kvindedag. Forsamlingen blev imidlertid opløst af politiet, der forinden havde fotograferet deltagerne og optrådte meget voldeligt mod kvinderne og blandt andet slog og sparkede en næsten blind 70-årig kendt feministisk poet. Journalister blev tilbageholdt og deres kameraer konfiskeret. I forbindelse med retssagen for fire af deltagerne blev der den 4. marts 2007 afholdt fredelig demonstration foran retsbygningen, hvor 30 kvinder blev anholdt. I maj 2010 blev der afsagt dom over to af de kvinder, der blev anholdt i 2007. De to kvinder, hvoraf den ene er journalist for Meydaan (en online avis for "Stop Stoning to Death Campaign") og den anden er medstifter af samme kampagne, blev idømt henholdsvis seks års fængsel samt 74 piskeslag og to et halvt års fængsel samt 30 piskeslag for at have "handlet mod national sikkerhed og til skade for den offentlige orden"⁴³.

Vold mod kvinder i hjemmet er særdeles udbredt, og politiet er meget tilbageholdende med at involvere sig i disse sager, endsige rejse tiltale mod voldelige ægtefæller eller andre familiemedlemmer. US State Department henviser i sin årsrapport for 2009 til en undersøgelse fra 2008, der peger på at 52,7 % kvinder rapporterede at have været udsat for vold i ægteskabet.

Voldtægt er ulovligt men udbredt og straffes sjældent. Kvinder, der anmelder voldtægt, risikerer tilbageholdelse og anklager om utroskab. Ifølge Amnesty International undersøger myndighederne sjældent anklager om voldtægt, mord eller selvmord, når ofret er en kvinde. I de få tilfælde, hvor en voldtægtsforbryder retsforfølges, bliver han ofte frifundet eller idømt en uforholdsmæssig mild straf. Voldtægt begået af ægtefællen er ikke ulovligt⁴⁴.

I 2008 blev kvindesagsforkæmpere ifølge Amnesty International arresteret og i flere tilfælde dømt for beskyldninger om anti-islamisk opførsel og landsskadelig virksomhed. I november 2009 rapporterede menneskerettighedsgruppen *One million Signatures Campaign* (OMSC – gruppering der arbejder for lige rettigheder for kvinder og mænd), at 11 af deres medlemmer var blevet indkaldt til afhøring ved Revolutionsdomstolen af uvisse årsager efter at have arbejdet med ligestilling. Freedom House rapporterede, at inden for de sidste to år er 68 kvinder blevet fængslet, fordi de har været engageret i OMSC⁴⁵.

Iran fik den første kvindelige minister den 3. september 2009. Der er tale om den meget konservative Marzieh Vahid Dastjerdi, som tidligere har talt for, at kvinder og mænd skulle adskilles i forhold til sundhedssystemet, så kun kvindelige læger behandlede kvinder og mandlige læger behandlede mænd. Marzieh Vahid Dastjerdi er udpeget til sundhedsminister. To andre kvindelige ministerkandidater blev ikke godkendt af parlamentet.

3.13 Æresdrab

Æresdrab er forbudt i Iran og bliver efterforsket og retsforfulgt som drab. Den eventuelle straf er dog meget varierende i forhold til, hvem der er gerningsmand – f.eks. skal en fader ifølge

⁴³ International Federation for Human Rights, Repression of human rights defenders continues with four convictions, 20. maj 2010

⁴⁴ US Department of State, 2009 Human Rights Report Iran, 11. marts 2010

⁴⁵ Freedom House, Women's Rights in the Middle East and North Africa 2010 – Iran, 3. marts 2010

islamisk lov kun betale blodpenge⁴⁶. En ægtemand kan straffrit slå sin kone ihjel, hvis han har været vidne til utroskab fra hendes side, og hvis han er sikker på, at hun var en frivillig part i forholdet⁴⁷. Der forefindes ikke officiel statistik over antallet af æresdrab, men US State Department rapporterer, at iransk politi er citeret for at have udtalt til en avis i 2008, at der er begået 50 æresdrab over en syv måneders periode.

Æresdrab begås ifølge en rapport fra Landinfo⁴⁸ oftest blandt kurdiske, lori, arabiske, baluchi og tyrkiske minoriteter i Iran. Æresdrab forekommer hyppigst i de socio-økonomisk mindst udviklede og geografisk mest isolerede områder. Æresdrab forekommer dog også i og omkring Teheran, hvor ægtefæller står bag størstedelen af alle drab på kvinder. Det skønnes at over en seks måneders periode udgjorde æresdrab 35 % af alle drab i Teheran og omegn. Det er meget svært at skaffe præcise tal på området, da der ikke føres statistik over antallet af æresdrab. Landinfo påpeger, at der ikke er noget der tyder på, at de iranske myndigheder aktivt bekæmper æresdrab.

Ifølge en rapport fra Amnesty International er der flere yngre kvinder end mænd, der begår eller forsøger at begå selvmord i de kurdiske områder af Iran. Selvmordsforsøgene foregår ofte ved selvbrænding med petroleum og er i mange tilfælde kamuflage for æresdrab. Således kunne FN's Menneskerettighedskommissær i 2005 rapportere om usædvanligt mange selvmord blandt kvinder i Ilam.

3.14 Utroskab

Utroskab straffes med henrettelse ved stening. En person der er dømt til stening kan gå fri, hvis det lykkes vedkommende at flygte under steningen. Det er lettere for mænd at flygte end det er for kvinder, fordi mænd "kun" er begravet til livet, mens kvinder begraves til halsen.

Reglerne om bevis er meget strenge i sager om utroskab og kræver enten parternes tilståelse, fire mandlige vidner eller tre mandlige vidner og to kvindelige vidner. En mand, der griber sin kone i utroskab, kan uden risiko for straf slå hende og hendes partner ihjel. En kvinde har ikke samme rettighed.

I december blev to mænd stenet til døde dømt for utroskab, mens det lykkedes en tredje mand at flygte. I marts 2009 blev endnu en mand i hemmelighed stenet ihjel i et fængsel i Rasht⁴⁹. Mellem fem til ni personer var i umiddelbar risiko for at blive henrettet ved stening ved udgangen af 2009⁵⁰.

3.15 Homoseksuelle

Homoseksualitet er ulovligt i Iran og det er ifølge straffelovgivningen muligt at idømme dødsstraf for homoseksualitet mellem mænd og op til 100 piskeslag for homoseksualitet mellem kvinder.

⁴⁶ Landinfo, Honour killings in Iran, 22. maj 2009

⁴⁷ US Department of State, 2009 Human Rights Report Iran, 11. marts 2010

⁴⁸ Ibid

⁴⁹ Amnesty International, Death Sentences and Executions 2009, 30. marts 2010

⁵⁰ US Department of State, 2009 Human Rights Report Iran, 11. marts 2010

I 2007 benægtede præsident Ahmadinejads, at Iran overhovedet havde homoseksuelle og i april 2009 kaldte Ahmadinejads homoseksualitet for den mest vederstyggelige adfærd, man kunne udøve⁵¹.

Gennem flere år har det været den almindelige opfattelse, at myndighederne tilsyneladende ikke er opsøgende i forhold til at identificere og retsforfølge homoseksuelle, i al fald ikke så længe det praktiseres bag lukkede døre. Indtil 2004 oplyste de fleste kilder, at der ikke var rapporter om henrettelser, retsforfølgelse og domfældelse i sager om homoseksualitet, og at straffen i denne type sager derfor sandsynligvis havde været piskeslag indtil da.

I 2005 rapporterede flere kilder om en række straffesager mod homoseksuelle, der blev dømt til døden ved hængning. De seneste sager med dødsstraf var knyttet til voldtægt, men de fleste observatører gav udtryk for, at den officielle terminologi, det iranske systems syn på gengældelse, som en form for islamisk straf, samt landets meget dårlige generalieblad på menneskerettighedsområdet gør det yderst vanskeligt at fastslå den sande karakter af en påstået kriminel handling.

En artikel på Spiegelonline⁵² fra september 2009 beskriver, at homoseksuelle i højere grad udsættes for forfølgelse efter at Ahmadinejad er kommet til magten. Artiklen påpeger, at 148 homoseksuelle personer er idømt dødsstraf og henrettet ifølge officielle statistikker⁵³. Til sammenligning rapporterer en BBC artikel fra marts 2008⁵⁴, at flere end 4000 homoseksuelle mænd og kvinder er blevet henrettet siden revolutionen i 1979. Ifølge Spiegelonline artiklen anklages homoseksuelle næsten altid for andre forbrydelser såsom voldtægt, bedrageri eller røveri for bedre at kunne retfærdiggøre henrettelsen.

En Human Rights Watch artikel fra november 2009 opfordrede de iranske myndigheder til at stoppe planlagte henrettelser af tre unge mænd (Mehdi P., fra Tabriz; Moshen G., fra Shiraz; og Nemat Safavi, fra Ardebil), der var anklaget for homoseksuelle aktiviteter som skulle være foregået, da de var mindreårige. Domstolene havde fraveget princippet om, at en seksuel forbrydelse enten skal tilstås fire gange eller kræver vidneudsagn fra fire mandlige vidner. Alle tre mænd blev dømt til døden – i to af sagerne blev dommene afsagt på baggrund af dommernes mulighed for at benytte sig af "egen viden"⁵⁵. Ifølge en rapport fra FN's Human Rights Council⁵⁶ afventer Mehdis sag Højesterets dom, mens Nemats sag er sendt retur til en anden sektion af domstolen. I Mohsens sag har Højesteret stadfæstet dødsdommen.

Special Protection Division (SPD) er en frivillig enhed under det iranske retsvæsen oprettet af præsidenten i slutningen af 2005 med henblik på at kontrollere alle steder, hvor folk mødes, i tilfælde af "moralsk kriminalitet". US State Department rapporterede i årsrapporten for 2009, at SPD i løbet af 2009 monitorerede og rapporterede om "moralsk kriminalitet".

3.16 Politisk opposition

Åben opposition mod den islamiske stat er ikke tilladt. Medlemmer af organisationer, som er imod styret, risikerer henrettelse eller fængselsstraffe. I en del af sådanne tilfælde vil de

⁵¹ Radio Free Europe Radio Liberty, Ahmadinejad Calls Homosexuality Among "Ugliest Acts", 29. april 2009

⁵² Spiegelonline International, Wave of Homophobia Sweeps the Muslim World, 17. September 2009

⁵³ Artiklen angiver ikke nogen periode for statistikken

⁵⁴ BBC, Gay Iranian deportation reviewed, 13. marts 2008

⁵⁵ Human Rights Watch, Iran: Revoke Death Sentences for Juvenile Offenders, 4. November 2009.

⁵⁶ Human Rights Council, Report of the Special Rapporteur on extrajudicial, summary or arbitrary executions, Philip Alston, 1. juni 2010

formelle anklager ifølge kilder imidlertid ofte lyde på narkosmugling eller lignende. Nogle organisationers aktiviteter er derfor stort set udøvet i eksil. Organisationer som Tudeh, Iran Paad, Fedayin Khalq og Darafesh Kaviani er rapporteret til at have ingen eller meget begrænsede aktiviteter i Iran. Mojahedin-e Khalq Organisation (MEK/MKO), Kurdish Democratic Party of Iran (KDPI), Komala, Kurdistan Independent Life Party (PJAK) og Jondallah er de mest aktive organisationer og skal fremhæves her.

3.16.1 Mojahedin-e Khalq Organisation – MEK/MKO (også kendt som People's Mojahedin Organisation of Iran (PMOI))

Mojahedin-e Khalq (MKO) bliver af myndighederne anset for at være en terrororganisation. MKO oplyses at være en af de mest aktive militante modstandsgrupper i Iran. Samtidig har der ikke været rapporteret om dødsfald i forbindelse med kampe mellem MKO og regeringsstyrker i de seneste år. Organisationen har tidligere udøvet sine væsentligste aktiviteter fra Irak, men blev i forbindelse med invasionen af Irak i 2003 afvæbnet. Efterfølgende annoncerede den iranske regering, at man ville tilbyde amnesti til menige medlemmer af MKO og i perioden 2003 til 2008 er 260 medlemmer af MKO vendt tilbage til Iran under Internationale Røde Kors' auspicier⁵⁷.

Den 26. januar 2009 blev MKO fjernet af EU's liste over terrororganisationer som følge af en dom fra EF-Domstolen, hvor Frankrig ifølge dommen ikke kunne føre bevis for, at organisationen udgjorde en terrortrussel. De iranske myndigheder har de senere år blandt andet brugt EU's terrorliste som argument for afsigelse af dødsstraffe over medlemmer af MKO. MKO er fortsat på US State Department's liste over terrororganisationer.

Ifølge International Campaign for Human Rights in Iran⁵⁸ er seks personer dømt til døden efter valguelighederne i juni 2009. Alle seks personer er anklaget for at have sympatiseret med MKO.

Den 28. juli 2009 angreb irakiske styrker MKOs lejr Camp Ashraf, der ligger i Irak nordøst for Bagdad, nær grænsen til Iran. Ifølge International Federation for Human Rights⁵⁹ var der forlydender om mindst 11 dræbte Ashraf indbyggere og flere end 450 sårede. 50 indbyggere blev taget som gidsler, slået og tortureret af sikkerhedsstyrkerne. Camp Ashraf havde været under de amerikanske styrkers beskyttelse frem juni 2009⁶⁰, hvor ansvaret for lejren blev overdraget til Irak. Allerede i december 2008 erklærede den irakiske regering, at den ville lukke Camp Ashraf. Lejren eksisterer fortsat, men dens 3400 indbyggere oplever ifølge flere kilder voldsom chikane fra de irakiske styrker.

3.16.2 Kurdish Democratic Party of Iran (KDPI)

KDPI har sit hovedkvarter i den kurdisk kontrollerede del af Irak. Formålet med organisationen er at skabe kulturel og lokal autonomi. Myndighederne slår meget hårdt ned på organisationens ledere og militante medlemmer, og der foreligger rapporter om udenrettlige henrettelser og tilbageholdelser. Ifølge KDPI er adskillige af dets medlemmer blevet henrettet gennem de seneste år.

⁵⁷ Nejat Society, Red Cross repatriates 260 Iran rebels; MKO from Iraq, 3. juni 2009 (<http://www.nejatngo.org/en/Catv.aspx?id=92>)

⁵⁸ International Campaign for Human Rights⁵⁸ in Iran, Student's Death Sentence for Throwing Rocks Reversed, 16. maj 2010

⁵⁹ International Federation for Human Rights, Iraq must protect the rights of Camp Ashraf residents, 31. juli 2009

⁶⁰ Amnesty International, Iraq: Civilians under fire, 27. april 2010

Ifølge Freedom House⁶¹ bliver kurdiske oppositionsgrupper, såsom KDPI, undertrykt på brutal vis. En dansk fact finding rapport fra 2009 rapporterer, at personer, der opfattes som en trussel mod national sikkerhed (heriblandt de der mistænkes for at samarbejde med oppositionsgrupper), risikerer fængsel op til ti år eller henrettelse. Som eksempel nævnes, at en person, der er i besiddelse af en CD, en pamflet eller lignende med indhold om KDPI, Komala eller andre kurdiske organisationer, risikerer at blive opfattet som en trussel mod den nationale sikkerhed⁶².

3.16.3 Komala

Komala er et kurdisk parti, der startede som en del af det iranske kommunistiske parti. Organisationens formål er at skabe demokrati og autonomi for den kurdiske befolkning. Myndighederne slår hårdt ned på Komala aktivister, og der bliver løbende rapporteret om arrestationer og henrettelser af Komala tilhængere.

Ifølge Amnesty International⁶³ blev en kurdisk mand henrettet i 2009, fordi han var medlem af Komala.

3.16.4 Kurdistan Independent Life Party (PJAK)

PJAK, der er den iranske afdeling af PKK, er en militant kurdisk bevægelse, der kæmper for selvstyre og større rettigheder til kurderne blandt andet ved væbnede angreb mod de iranske myndigheder. PJAK blev erklæret en terrororganisation af USA i 2009.

Ifølge et tyrkisk nyhedsbureau dræbte PJAK flere end 120 iranske soldater i 2005. I april 2006 dræbte PJAK 24 iranske soldater som gengældelse for drabene på 10 kurdere ved en demonstration i Maku. Syv medlemmer af PJAK er efterfølgende blevet anholdt. I maj 2009 blev 3 medlemmer af PJAK henrettet, og Agence France Presse⁶⁴ rapporterede i maj 2010, at fire medlemmer af PJAK, heriblandt en kurdisk kvinde, var blevet henrettet i Teherans Evin fængsel, dømt for at være "Guds fjender" og for at have udført terrorhandlinger.

3.16.5 Jondallah eller People's Resistant Movement of Iran (PRMI)

Jondallah er en væbnet oprørsgruppe baseret i det fattige og underudviklede Sistan-Baluchistan. Ifølge en artikel⁶⁵ benytter gruppen sig af sunni ekstremisme, al-Qaeda taktik, etniske fordomme og ambitiøse politiske slogans. Jondallahs leder hævder, at organisationen kun har til formål at beskytte balucheres og sunniers nationale og religiøse rettigheder.

I februar 2007 bombede Jondallah en bus med revolutionsgardister, hvoraf mindst 14 blev dræbt. Mange baluchere blev anholdt i dagene efter angrebet, og ifølge Amnesty International er mindst 50 etniske baluchere blevet henrettet som følge af bombningen, mange efter at have "tilstået" på tv. "Tilståelserne" er ifølge kilder muligvis et resultat af omfattende tortur. Blandt de henrettede er en 17-årig dreng og andre som muligvis blot har været i familie med personer, der var mistænkt for at have deltaget i angrebet.

Der er løbende rapporteret om henrettelser af baluchere efter anklage om landsskadelig virksomhed, smugleri eller terrorisme. Således blev en baluchi menneskerettighedsforkæmper

⁶¹ Freedom House, Freedom in the World – Iran 2010, 7. maj 2010

⁶² Danish Immigration Service, Human Rights Situation for Minorities, Women and Converts, and Entry and Exit Procedures, ID Cards, Summons and Reporting, etc., april 2009

⁶³ Amnesty International, Death Sentences and Executions 2009, 30. marts 2010

⁶⁴ Agence France Presse, Iran hangs woman, four other 'enemies of God', 9. maj 2010

⁶⁵ Middle East Online, Poverty, blind violence in Iran's Baluchistan, 20. februar 2008

henrettet i august 2008 efter en rapporteret uretfærdig rettergang, hvor han var anklaget for at have forbindelse med Jondallah. Tre personer blev offentligt henrettet den 30. maj 2009 dømt for at have smuglet sprængstoffer ind i Iran til en bombning af en moske i Zahedan. Bombningen fandt sted to dage før de blev henrettet. Alle tre mænd sad allerede fængslet, anklaget for andre bombeangreb, da bomben sprang den 28. maj 2009. Flere baluchere er efterfølgende blevet henrettet for samme bombeangreb.

Ifølge Amnesty International var der i 2009 tiltagende sammenstød mellem sikkerhedsstyrker og Jondallah. Under et angreb af Jondallah den 18. oktober 2009 blev mindst 42 personer dræbt, heriblandt en højtstående officer fra Revolutionsgarden⁶⁶.

3.16.6 Studenterdemonstrationer

Den 8. juli 1999 demonstrerede studenter fredeligt i Teheran på grund af myndighedernes indskrænkninger i ytringsfriheden, herunder lukningen af avisen "Salam". Politiet og andre sikkerhedsstyrker slog overdrevent hårdt ned over for disse demonstrationer, hvilket resulterede i fire døde og 300 sårede, mens ca. 400 blev arresteret. Præsidenten ønskede efterfølgende at stille de ansvarlige myndighedspersoner til regnskab, og tiltale blev rejst mod flere personer, men ingen ledende myndighedspersoner blev dømt.

Af de studenter, som blev arresteret, blev mange løsladt inden for et par måneder uden dog på noget tidspunkt at være blevet sigtet eller stillet for en dommer. Et antal på ca. 100 forblev imidlertid længere i fængsel, og enkelte er blevet idømt dødsstraf ved, hvad der rapporteres som meget unfair rettergange.

Siden de konservative kom til magten i 2005, har de iranske myndigheder slået hårdere ned på systemkritikere ved landets universiteter. Overvågningen er taget til, og det samme er antallet af angivere, som fortæller myndighederne om deres politiske medstudenter. Der har ifølge kilder været adskillige studenterdemonstrationer i 2007, hvor demonstranter efterfølgende er blevet anholdt og bortvist fra universiteterne. Ifølge rapporter udsættes demonstrerende studenter for længerevarende isolationsfængsling, manglende retsbeskyttelse, tortur samt trusler mod eget og familiemedlemmers liv.

Som tidligere beskrevet har der i forbindelse med valget 12. juni 2009 været omfattende demonstrationer i Teheran, se mere under afsnit 3.2 og 3.3.

3.17 Ulovlig udrejse – Dom fra den Europæiske Menneskerettighedsdomstol⁶⁷

Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol afsagde den 9. marts 2010 dom i en sag vedrørende en iransk asylansøger, der havde fået afslag på asyl i Sverige. Domstolen fastslog, at det ville være i strid med EMRK art. 3 at sende ansøgeren tilbage til Iran. I argumentationen om den fremtidige risiko for forfølgelse i Iran henvistes blandt andet til, at ulovlig udrejse af Iran kan medføre, at iranere, der vender hjem, risikerer at blive afhørt og tilbageholdt ved ankomsten til Iran.

⁶⁶ Amnesty International Report 2010 – The State of the World's Human Rights, maj 2010

⁶⁷ European Court of Human Rights, Chamber judgement, Case of R.C. v. Sweden (application no. 41827/07) Deporting an Iranian dissident to Iran would be contrary to the Convention, 9. marts 2010 (<http://cmiskp.echr.coe.int/tkp197/view.asp?action=html&documentId=864117&portal=hbkm&source=externalbydocnumber&table=F69A27FD8FB86142BF01C1166DEA398649>)

Asylansøgeren havde deltaget i demonstrationer i Iran i 2001, hvorefter han blev fængslet og udsat for tortur. Det lykkedes ham at flygte efter 2 år i fængslet. De svenske myndigheder gav afslag på asyl under henvisning til manglende troværdighed (de mente at han udbyggede historien undervejs), manglende beviser på forfølgelse samt utilstrækkelig dokumentation for at han havde været udsat for tortur, og endelig mente de ikke, at han ville risikere forfølgelse ved en tilbagevenden, da hans aktiviteter havde været begrænsede og fundet sted adskillige år tidligere.

Vurderingen af om ansøgeren havde været forfulgt i Iran

Domstolen indledte med at fastslå, at baggrundsoplysningerne om en forværret menneskerettighedssituation i Iran ikke i sig selv er tilstrækkeligt til at begrunde asyl. Domstolen fandt, at selvom der var punkter, hvor ansøgerens forklaringer var uklare, så var hans grundlæggende forklaring konsistent. Domstolen bemærkede i øvrigt, at som følge af den særlige situation asylansøgere ofte befinder sig i, er det hyppigt nødvendigt at give dem "benefit of the doubt", når man vurderer troværdigheden af deres udsagn og den dokumentation de fremlægger.

Ansøgeren havde fremlagt lægelig dokumentation, hvori det ikke kunne afvises, at han havde været udsat for tortur. I lægens bemærkninger hed det, at ansøgerens ar meget vel kunne stamme fra tortur. De svenske myndigheder fandt imidlertid ikke, at dokumentationen og lægens udtalelser var bevis nok for, at ansøger havde været udsat for tortur. Domstolen bemærkede hertil, at selvom bevisbyrden påhviler ansøger, så har stater pligt til at sikre, at alle relevante oplysninger tilvejebringes, især når der er stærke indikationer på, at en ansøger har været udsat for tortur.

Endelig konkluderede Domstolen, at ansøgers forklaring harmonerede med de talrige baggrundsoplysninger om menneskerettighedssituationen i Iran.

Vurderingen af om ansøger ville risikere forfølgelse ved en tilbagevenden til Iran

Domstolen lagde både vægt på den nuværende situation i Iran og det forhold, at iranere der ikke kan bevise, at de er udrejst lovligt af Iran med stor sandsynlighed vil blive udspurgt om lovligheden af deres udrejse, når de ankommer til Iran. På baggrund af rapporter om Iran (herunder særligt Udlændingeservices fact finding rapport fra 2009 og en UK Home Office rapport fra august 2008) fandt Domstolen det sandsynligt, at ansøgeren, der ikke havde dokumentation for lovlig udrejse, ville komme i myndighedernes lys, og at hans fortid ville blive afsløret ved en tilbagesendelse.

Domstolen fandt, at ansøgeren ville risikere forfølgelse i strid med EMRK art. 3, hvis han bliver sendt til Iran.

4. Dansk asylpraksis

Udlændingeservice meddelte i 2009 asyl til 63 % af de iranske asylansøgere.

I perioden 16. oktober 2009 til 2. september 2010 har Flygtningenævnet behandlet 71 spontansager. Flygtningenævnet stadfæstede Udlændingeservices afslag på asyl i 35 sager og meddelte asyl i 35 sager, hvoraf 24 fik konventionsstatus (K-status) og 11 fik beskyttelsesstatus (B-status). En enkelt sag blev hjemvist til fornyet behandling i Udlændingeservice.

Derudover har Flygtningenævnet i samme periode behandlet 3 sager om bortfald af opholdstilladelse grundet langvarigt ophold i udlandet. I to sager besluttede Nævnet at ansøgerne kunne beholde deres oprindelige de facto-status, da de inden udrejsen havde ansøgt om dispensation fra bortfaldsreglerne grundet arbejdsmulighed i udlandet. I den tredje sag bortfald opholdstilladelsen, da ansøgeren efter Nævnets vurdering frivilligt havde taget ophold i Iran i flere år.

Flygtningenævnet omgjorde således i perioden 50 % af Udlændingesservices afslag.

De iranske asylansøgers asylmotive er meget forskellige. Således spænder motiverne bredt over hele spektret af flygtningebegrebet.

De sager hvori Flygtningenævnet har meddelt asyl kan i grove træk inddeles i nedenstående kategorier.

4.1 Politisk aktivitet

Et flertal af sagerne har omhandlet politisk aktivitet, herunder ofte distribution af propagandamateriale. Flygtningenævnet har meddelt asyl til ansøgere, der er kommet i de iranske myndigheders søgelys, enten som følge af deres politiske aktiviteter i opposition til styret, deres ven eller slægtskab med politisk aktive personer eller som følge af politiske aktiviteter i eksil, f.eks. demonstrationer mod det iranske styre i Danmark. Endelig rummer denne gruppe også enkelte tilfælde, hvor ansøger som menig soldat eller betjent ved myndighedsstyrker, har nægtet at følge ordrer grundet politiske eller samvittighedsmæssige overvejelser.

I alt har Nævnet meddelt K-status til 20 ansøgere grundet politisk aktivitet, i overvejende grad ansøgere aktive for den kurdiske bevægelse. I et enkelt tilfælde er der meddelt B-status til en person, der har været studenterpolitisk aktiv i en lokal byplanlægningskonflikt.

Flygtningenævnet meddelte K-status til en yngre kurdisk asylansøger, der sympatiserede med KDP og i en kortere periode sammen med to kammerater uddelte nyhedsbreve og CD'er med myndighedskritisk materiale. Uddelingen foregik dels fra ansøgerens butik og dels som kurérvirksomhed om natten. Umiddelbart før ansøgerens udrejse erfarede han, at de to kammerater var blevet anholdt. Ansøgeren blev advaret af familiemedlemmer til kammeraterne og gemte sig hos sin onkel. Dagen efter blev hans butik ransaget af efterretningstjenesten, og ansøgeren udrejste herefter illegalt.

Til trods for at ansøgeren i mindre grad havde afgivet divergerende oplysninger om forløbet, der gik forud hans udrejse, meddelte Nævnet ham asyl blandt andet med henvisning til, at ansøger er analfabet og kun har haft et års skolegang.

Flygtningenævnet meddelte ligeledes K-status til en kurdisk asylansøger, der blev tilbageholdt i tre måneder af myndighederne for mistanke om politisk aktivitet, da efterretningstjenesten havde konfiskeret propagandamateriale for KDP på faderens ejendom. Under tortur i fængslet oplyste ansøgeren til myndighederne, at det var hans far samt to andre mænd, der var aktive for KDP og var ansvarlige for det konfiskerede materiale. Faderen og en af de to mænd blev herefter fængslet. Det lykkedes ansøger at flygte fra fængslet og udrejse ved familiens hjælp.

Flygtningenævnet meddelte K-status til en kvindelig ansøger, der igennem en årrække havde forsøgt at få sin sag genoptaget i Danmark, efter at hun modtog afslag på asyl ved sin indrejse i 2000. Ansøgeren var i 1990'erne skribent for en kommunistisk avis, som blev lukket af myndighederne. I 1999 deltog ansøgeren i en studenterdemonstration, hvor hun blev anholdt og tilbageholdt i tre uger. Under tilbageholdelsen blev hun udsat for tortur. Hun deltog herefter i valgkampagnen for en reformorienteret kandidat til parlamentsvalget. To dage forud for valget blev hun overfaldet af to ukendte gerningsmænd. I 2000 deltog hun i en demonstration mod styret i Teheran og udrejste to dage senere. Ansøgeren fik oprindelig afslag i Danmark med henvisning til, at hun var udrejst legalt på eget pas efter grundig paskontrol.

Ansøgeren er siden blevet identificeret som deltagende i demonstrationen i 2000 og dømt in absentia. Som konsekvens heraf er hendes ægtefælle blevet afskediget og hendes søn nægtet adgang til universitet i Iran.

Under eksilopholdet i Danmark er ansøgeren blevet profileret gentagne gange gennem sit politiske arbejde imod styret - særligt koncentreret omkring journalisters rettigheder.

På baggrund af ansøgers profilering sammenholdt med de skærpede forhold for kritiske journalister i Iran meddeltes ansøger K-status uden en forudgående undersøgelse af, hvorvidt det kan bekræftes, at hun er dømt in absentia i Iran.

Flygtningenævnet meddelte K-status til en kurdisk ansøger, der er tidligere medlem af Basij. Ansøgeren havde oprindeligt meldt sig til Basij-patruljen for derigennem at opnå rettigheder og adgang til universitetet, som ellers ikke gives kurdere. Under en bustransport med andre menige medlemmer udtrykte ansøger sig kritisk om Basij's metoder og diskrimination af bestemte befolkningsgrupper. Han blev herefter tilbageholdt i tre dage og udsat for tortur. Han blev løsladt ved at stille kaution og underskrive en samarbejdserklæring med efterretningstjenesten. Han udrejste herefter illegalt. Ansøgers familiemedlemmer er efterfølgende blevet afhørt af efterretningstjenesten om ansøgers opholdsted.

4.2 Religion

I flere sager vedrørende religiøse mindretal er asylmotivet opstået eller forstærket *efter* udreisen fra Iran - såkaldte *sur place*-sager. Flygtningenævnet har meddelt K-status til ansøgere, der er kommet i myndighedernes søgelys, fordi de i Danmark er konverteret til forskellige udgaver af kristendommen eller i Danmark har fortsat og intensiveret praktisering af den kristne tro.

Derudover er der meddelt B-status i enkelte sager, hvor ansøgerne er kommet i myndighedernes søgelys grundet aktiviteter, der betragtes som uforenelige med styrets fortolkning af islam.

Nævnet har i alt meddelt asyl i syv sager vedrørende praktisering og fortolkning af religion.

Flygtningenævnet meddelte K-status til en tidligere shia-muslimsk ansøger, der på baggrund af tidligere overvejelser er konverteret til kristendommen i Danmark og er blevet døbt i en international menighed. Ansøger har efterfølgende aktivt opsøgt andre iranere i Danmark og fortalt om menighedens arbejde og opfordret andre til at konvertere. Nævnet vurderede, at det var sandsynligt, at ansøgers religiøse tilhørsforhold og aktiviteter for menigheden var kommet til de iranske myndigheders kendskab.

Flygtningenævnet meddelte B-status til en familie, der i Iran dyrkede og producerede vin. Faderen og familiens ældste børn var beskæftiget i vinproduktionen, som der er forbud mod i

Iran. I 2008 opdagede myndighederne fabrikken, som blev delvist destrueret. Familien opholdt sig herefter under jorden indtil udrejsen. Det forhold, at familien i Danmark var konverteret til kristendommen, har ifølge Nævnets udtalelse ikke bidraget til meddelelse af opholdstilladelse.

4.3 Kønsrelateret forfølgelse

Flygtningenævnet har meddelt B-status i flere sager, der omhandler forhold før ægteskabet, utroskab, homoseksualitet eller tvangsægteskaber. Ofte er ansøgerne på flugt fra risikoen for æresrelaterede overgreb fra familien, og forfølgelse og risiko for straf fra myndighederne grundet styrets sædelighedslovgivning.

Nævnet har i alt meddelt B-status i 5 sådanne sager.

Nævnet meddelte B-status til en ung mand, der i Iran havde en affære med en gift kvinde. De mødtes, når hendes ægtefælle var på arbejde eller på rejse. Da ægtefællen en dag opdagede dem under seksuelt samvær, blev ansøger anholdt af politiet. I forsøget på at undgå vold fra ægtefællen og straf for utroskab anklagede den gifte kvinde ansøger for voldtægt. Han blev herefter fængslet og udsat for grov tortur gennem en længerevarende periode. Til sidst erklærede ansøgeren sig villig i at underskrive en tilståelse om voldtægt. Ansøger blev herefter idømt dødsstraf. Under en fængselstransport lykkedes det ansøger at undslippe, hvorefter han udrejste illegalt.

Flygtningenævnet meddelte ligeledes B-status til en kvindelig ansøger, der i Iran under sin broders kontrol over husstanden blev holdt indespærret, afholdt fra sociale aktiviteter, udsat for vold og tvunget til at indgå et ægteskab, hun ikke ønskede. Ansøgeren anmodede flere gange sin ægtefælle om skilsmisse, men ægtefællen modsatte sig det. Ansøgeren blev i ægteskabet udsat for voldelige overgreb og overvågning, ligesom hendes bror fortsat kontrollerede hendes adfærd og truede hende på livet, da han hørte om hendes anmodning om skilsmisse.

Ansøgeren flygtede ved sin mors hjælp ud af landet. I Danmark fik ansøgeren en kæreste og under Nævnets behandling af sagen, var hun gravid. Både ansøgers bror og ægtefælle har anmeldt hendes ulovlige udrejse til politiet i Iran. Ansøgeren frygtede således ved en tilbagevenden både broderen og ægtefællens sanktioner grundet hendes forhold i Danmark samt myndighedernes forfølgelse.

4.4 Fair Trial

I to sager meddeltes B-status til ansøgere, der grundet mindre kriminelle eller hændelige forseelser risikerede uproportionale straffe eller unfair rettergang i Iran.

Flygtningenævnet meddelte B-status til en kurdisk ansøger, der i et trafikuheld havde påkørt en motorcyklist. Motorcyklisten døde efterfølgende af sine kvæstelser. Ansøger blev afhørt på politistationen og i første omgang idømt en mindre bødestraf. Dagen efter erfarede ansøger, at motorcyklisten var søn af et lokalt, højtstående medlem af efterretningstjenesten. Ansøger modtog en tilsigelse om at møde hos efterretningstjenesten. Efter familiens råd udrejste han, da han risikerede dødsstraf eller langvarig fængselsstraf, da efterretningstjenesten er kendt for at fabrikere yderligere anklager mod personer, de ønsker dømt.

Efter ankomsten til Danmark erfarede ansøgeren, at efterretningstjenesten efter hans udrejse havde tilbageholdt hans far i to måneder, hvorefter faderen blev overført til et hospital grundet alvorlige kvæstelser efter tortur. Ansøgers far døde på hospitalet.

4.5. Afslag

Det skal bemærkes, at ansøgere, der tilhører de enkelte kategorier, ikke nødvendigvis meddeles asyl. Flygtningenævnets afgørelser beror i hvert enkelt tilfælde på en konkret og individuel vurdering, og det følger heraf, at en del ansøgere falder indenfor de nævnte kategorier, men efter en konkret vurdering meddeles afslag på asyl.

De fleste afslag er givet i sager, hvor Nævnet vurderede, at ansøgeren ikke havde fremført sit asylmotiv troværdigt. I enkelte sager meddeltes afslag, fordi ansøger ikke fremstod tilstrækkelig profileret til at risikere forfølgelse i Iran.

4.6. Udsendelse af afviste asylsøgere

I sager, hvor en ansøger *medvirker* og er i besiddelse af *identitetspapirer*, er der ikke problemer med udrejsen. I sager hvor en ansøger imidlertid *ikke* ønsker at *medvirke* til udrejsen og ikke er i besiddelse af *rejsedokument*, stiller den iranske ambassade krav om, at ansøgeren selv skal underskrive en ansøgning om udstedelse af rejsedokument. I sådanne sager hvor ansøgeren ikke ønsker at medvirke til udrejsen, er det således ikke muligt at udsende ansøgeren.

Rigspolitiet har tidligere i et antal sager vedrørende iranske statsborgere anvendt *frihedsberøvelse* for at motivere ansøgere i udsendelsesposition til at samarbejde om udrejsen. I en Østre Landsrets kendelse af 30. september 2004 henviste landsretten til proportionalitetshensynet i Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 5, stk. 1, litra f, da man løslod tre udlændinge, der til trods for længere tids frihedsberøvelse (mere end 12 måneder) ikke lod sig motivere til samarbejde. På denne baggrund løslod Rigspolitiet i september 2005 fem iranske statsborgere, idet disse personer til trods for forholdsvis langvarige frihedsberøvelser ikke lod sig motivere til at medvirke til at tilvejebringe forudsætninger for en frivillig udrejse.

Per uge 36 (4. – 10. september) 2010 var 86 afviste iranske asylansøgere ifølge Rigspolitiet i udsendelsesposition.

5 Vigtigste kilder

- Agence France Presse, Iran's Moussavi blasts recent hangings as 'unfair': website, 10. maj 2010
- Agence France Presse, Iran hangs woman, four other 'enemies of God', 9. maj 2010
- Amnesty International, Iraq: Civilians under fire, 27. april 2010
- Amnesty International, Death Sentences and Executions 2009, 30. marts 2010
- Amnesty International: "Student activist detained without charge", 15. marts 2010
- Amnesty International, "Iran: Election Contested, Repression Compounded, December 2009
- Amnesty International, Annual Report 2009, 28. maj 2010
- BBC News, Iran Backs first woman minister, 3. September 2009
- BBC News, Gay Iranian deportation reviewed, 13. marts 2008
- British Home Office, Country of Origin information Report, 31. august 2010

- Danish Immigration Service, Danish Refugee Council, Fact Finding 2008, Human Rights Situation for Minorities, Women and Converts, and Entry and Exit Procedures, ID Cards, Summons and Reporting, etc., april 2009
- Europa-Parlamentets beslutning af 22. oktober 2009 om Iran
- European Court of Human Rights, Chamber judgement, Case of R.C. v. Sweden (application no. 41827/07) Deporting an Iranian dissident to Iran would be contrary to the Convention, 9. marts 2010
(<http://cmiskp.echr.coe.int/tkp197/view.asp?action=html&documentId=864117&portal=hbkm&source=externalbydocnumber&table=F69A27FD8FB86142BF01C1166DEA398649>)
- FCO - UK Foreign and Commonwealth Office, Human Rights Annual Report 2009 - Countries of Concern: Iran, marts 2010
- Federation for Human Rights, Iran/Death Penalty: a State Terror Policy, 28. april 2009
- Freedom House, Freedom in the World – Iran 2010, 7. maj 2010
- Freedom House, Women's Rights in the Middle East and North Africa 2010 – Iran, 3. marts 2010
- Hands Off Cain 2010 Report. 2010
- Human Rights Council, Report of the Special Rapporteur on extrajudicial, summary or arbitrary executions, Philip Alston, 1. juni 2010
- Human Rights Watch: The Islamic Republic at 31. Post-election Abuses Show Serious Human Rights Crisis, februar 2010
- Human Rights Watch, World Report 2010, januar 2010
- Human Rights Watch, Iran: Revoke Death Sentences for Juvenile Offenders, 4. November 2009
- Human Rights Watch, Iran: Freedom of Expression and Association in the Kurdish Regions, januar 2009
- International Campaign for Human Rights in Iran, Student's Death Sentence for Throwing Rocks Reversed, 16. maj 2010
- International Campaign for Human Rights in Iran (ICHR), "Crackdown on Students Ahead of National Students Day", 24. November 2009
- International Federation for Human Rights, Repression of human rights defenders continues with four convictions, 20. maj 2010
- International Federation for Human Rights, Iraq must protect the rights of Camp Ashraf residents, 31. juli 2009
- International Freedom of Expression eXchange, Alert: Emadoldin Baghi freed; another journalist arrested, held incommunicado, 25. juni 2010
(http://ifex.org/iran/2010/06/25/baghi_freed/)
- Iranian Minorities' Human Rights Organisation (IMHRO), Iranian Minorities' Human Rights Organisation, 9. November 2009
- International Federation for Human Rights, Iran/Death Penalty: a State Terror Policy, 28. april 2009
- Landinfo, Honour killings in Iran, 22. maj 2009
- Landinfo, Generelt om kristne og konvertitter i Iran, 8. maj 2009
- Middle East Online, Poverty, blind violence in Iran's Baluchestan, 20. februar 2008
- Radio Free Europe Radio Liberty, Ahmadinejad Calls Homosexuality Among "Ugliest Acts", 29. april 2009
- Reporters without Borders, Predators, 3. maj 2010

- Reporters without Borders, Government still targeting journalists employed by foreign media, 22. September 2009
- Reporters without Borders, One blogger arrested, another made to confess in blog from prison, 7. September 2009
- Reporters without Borders, Kurdish journalist once under sentence of death gets 10-year jail term on retrial, 2. juli 2009
- Spiegelonline International, Wave of Homophobia Sweeps the Muslim World, 17. September 2009
- UNHCR Country briefing folder on Iran, September 2009
- United Nations General Assembly, Report of the Secretary General, The situation of human rights in the Islamic Republic of Iran, , 23. September 2009
- United States Commission on International Religious Freedom, 2010 Annual Report, 29. april 2010
- US Department of State, 2009 Human Rights Report Iran, 11. marts 2010
- U.S. Department of State, International Religious Freedom Report 2009: Iran, 27. oktober 2009